

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ

ТИМЧАСОВОЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

14 листопада 2023 р.

Київ

№ 58-р/тк

Справа № 267/60/46-рп/к.23

Про порушення законодавства
про захист економічної конкуренції
та накладення штрафу

(Інформація, доступ до якої обмежено) у період з липня 2018 року по жовтень 2021 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з централізованого опалення у межах *(Інформація, доступ до якої обмежено)*, де розташовані теплові мережі, які закріплені за цим комунальним підприємством на праві господарського відання.

(Інформація, доступ до якої обмежено) протягом липня 2018 року – жовтня 2021 року встановлювало для споживачів обов'язок отримання технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії та обов'язок отримання технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії, що не передбачено відповідним законодавством України.

Внаслідок відсутності конкуренції на ринку послуг з централізованого опалення в межах *(Інформація, доступ до якої обмежено)*, де розташовані теплові мережі, які закріплені за Підприємством на праві господарського відання, і, як наслідок, відсутності у споживачів *(Інформація, доступ до якої обмежено)* альтернативи щодо придбання послуг з централізованого опалення, зазначені дії призвели до ущемлення інтересів споживачів і наслідків такого ущемлення (витрати на отримання технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії та технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії).

За результатом розгляду справи № 267/60/46-рп/к.23 такі дії *(Інформація, доступ до якої обмежено)* визнано зловживаннями монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з централізованого опалення в межах *(Інформація, доступ до якої обмежено)*, де розташовані теплові мережі, які закріплені за цим комунальним підприємством на праві господарського відання, що є порушеннями, передбаченими частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

На *(Інформація, доступ до якої обмежено)* накладено штрафи на загальну суму 502 000 (п'ятсот дві тисячі) гривень.

Тимчасова адміністративна колегія Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали справи № 267/60/46-рп/к.23 про порушення *(Інформація, доступ до якої обмежено)*

законодавства про захист економічної конкуренції, передбачені частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», і подання Третього відділу досліджень та розслідувань Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 15.08.2023 № 60-03/180п з попередніми висновками в зазначеній справі,

ВСТАНОВИЛА:

1. Процесуальні дії

- (1) Північне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України (далі – Відділення) з метою виконання завдань, покладених Законом України «Про Антимонопольний комітет України», здійснювало державний контроль за дотриманням суб'єктами господарювання законодавства про захист економічної конкуренції під час надання послуг з приєднання до теплових мереж у м. Києві, Київській, Житомирській, Черкаській та Чернігівській областях (далі – Контроль).
- (2) Відділення направило (*Інформація, доступ до якої обмежено*) вимогу про надання інформації від 20.12.2022 № 60-02/4072/1.
- (3) (*Інформація, доступ до якої обмежено*) листом без дати та без номера (вх. Відділення № 60-01/95 від 06.01.2023) звернулося до Відділення із проханням продовжити термін для надання відповіді на вимогу.
- (4) Листом від 06.01.2023 № 60-02/85 Відділення продовжило термін надання інформації та копій документів на вимогу.
- (5) Відповідь на вимогу від 20.12.2022 № 60-02/4072/1 Підприємство надало листом від 12.01.2023 № 28АУ/02/1у/3/206 (вх. Відділення № 60-01/161 від 16.01.2023).
- (6) Відділення направило (*Інформація, доступ до якої обмежено*) вимогу про надання інформації від 03.02.2023 № 60-02/545.
- (7) Відповідь на вимогу від 03.02.2023 № 60-02/545 Підприємство надало листом від 24.02.2023 № 28АУ/02/1у/3/929 (вх. Відділення № 60-01/615 від 27.02.2023).
- (8) Відділення направило (*Інформація, доступ до якої обмежено*) вимогу про надання інформації від 15.03.2023 № 60-02/1318.
- (9) Відповідь на вимогу від 15.03.2023 № 60-02/1318 Підприємство надало листом від 30.03.2023 № 28АУ/02/1у/3/1617 (вх. Відділення № 60-01/1074 від 03.04.2023).
- (10) Розпорядженням адміністративної колегії Відділення від 18.05.2023 № 60/46-рп/к розпочато розгляд справи № 267/60/46-рп/к.23 за ознаками вчинення (*Інформація, доступ до якої обмежено*) порушень законодавства про захист економічної конкуренції, передбачених частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з централізованого опалення в межах м. Києва, де розташовані теплові мережі, які закріплені за Підприємством на праві господарського відання, що призвело до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.

- (11) Листом від 19.05.2023 № 60-02/2283 (за інформацією, розміщеною на вебсайті акціонерного товариства «Укрпошта» за посиланням <https://track.ukrposhta.ua/tracking-UA.html>, вручено 26.05.2023) на адресу (*Інформація, доступ до якої обмежено*) направлено копію розпорядження адміністративної колегії Відділення від 18.05.2023 № 60/46-рп/к про початок розгляду справи № 267/60/46-рп/к.23.
- (12) Відділення направило Центральному міжрегіональному управлінню ДПС по роботі з великими платниками податків (далі – ЦМУ ДПС по роботі з ВПП) лист про надання інформації від 19.05.2023 № 60-02/900є.
- (13) Відповідь на лист від 19.05.2023 № 60-02/900є ЦМУ ДПС по роботі з ВПП надало листом від 29.05.2023 № 1051/5/31-00-04-01-01-05 (вх. Відділення № 60-01/865кі від 31.05.2023).
- (14) Відділення направило (*Інформація, доступ до якої обмежено*) вимогу про надання інформації від 22.05.2023 № 60-02/2286.
- (15) Відповідь на вимогу від 22.05.2023 № 60-02/2286 Підприємство надало листом від 01.06.2023 № 28АУ/02/1у/3/2803 (вх. Відділення № 60-01/1943 від 07.06.2023).
- (16) За результатами збору та аналізу доказів у справі складено подання від 15.08.2023 № 60-03/180п про попередні висновки у справі № 267/60/46-рп/к.23 (далі – Подання).
- (17) Листом від 16.08.2023 № 60-02/3529 Підприємству направлено копію Подання. Відповідно до рекомендованого повідомлення про вручення поштового відправлення лист від 16.08.2023 № 60-02/3529 (штрихкодний ідентифікатор № 0303515119658) вручено за довіреністю 18.08.2023.
- (18) (*Інформація, доступ до якої обмежено*) листами від 28.08.2023 № 28АУ/02/1у/3/4334 (вх. Відділення № 60-01/2915 від 30.08.2023) та від 05.09.2023 № 28АУ/02/1у/3/4471 (вх. Відділення № 60-01/3023 від 07.09.2023) надало заперечення до змісту Подання.

2. Відповідач

- (19) Відповідачем у справі є (*Інформація, доступ до якої обмежено*), яке по жовтень 2021 року надавало послуги з централізованого опалення в межах м. Києва, де розташовані теплові мережі, що закріплені за Підприємством на праві господарського відання.
- (20) (*Інформація, доступ до якої обмежено*) має ліцензії, які видано згідно з:
  - постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП) від (*Інформація, доступ до якої обмежено*) на право провадження господарської діяльності з виробництва теплової енергії [(*Інформація, доступ до якої обмежено*)];
  - розпорядженням (*Інформація, доступ до якої обмежено*) на право провадження господарської діяльності з виробництва теплової енергії на установках з використанням нетрадиційних або поновлювальних джерел енергії, крім виробництва теплової енергії за нерегульованим тарифом;
  - розпорядженням (*Інформація, доступ до якої обмежено*) на право провадження господарської діяльності з виробництва теплової енергії (крім виробництва теплової енергії на теплоелектроцентралях, теплоелектростанціях, атомних електростанціях, когенераційних установках та установках з використанням нетрадиційних або

поновлювальних джерел енергії, крім виробництва теплової енергії за нерегульованим тарифом); на право провадження господарської діяльності з постачання теплової енергії, крім постачання теплової енергії за нерегульованим тарифом;

– постановою (*Інформація, доступ до якої обмежено*) на право провадження господарської діяльності з транспортування теплової енергії магістральними та місцевими (розподільчими) тепловими мережами.

Строк дії вказаних ліцензій – необмежений.

- (21) Відповідно до відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, основним видом діяльності (*Інформація, доступ до якої обмежено*)/
- (22) Отже, (*Інформація, доступ до якої обмежено*) є суб'єктом господарювання в розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

3. Визначення монопольного (домінуючого) становища

- (23) Визначення становища (*Інформація, доступ до якої обмежено*) на ринку послуг з централізованого опалення у м. Києві, де розташовані теплові мережі, які закріплені за Підприємством на праві господарського відання, здійснено відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Комітету від 5 березня 2002 року № 49-р, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за № 317/6605 (із змінами) (далі – Методика), з урахуванням пункту 2.2 Методики та статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції».
- (24) Як передбачено пунктом 2.2 Методики, етапи визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання, їх кількість та послідовність проведення, передбачені пунктом 2.1 Методики, було обрано та застосовано виходячи з фактичних обставин справи, зокрема: особливостей товару, структури ринку, обсягів наявної інформації щодо ринку тощо.

3.1. Встановлення об'єктів аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

- (25) Відповідно до пункту 3.1 Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання, група суб'єктів господарювання, конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим суб'єктом господарювання.

3.1.1. Суб'єкт господарювання

- (26) Згідно з пунктом 3.3 Методики визначення складу суб'єкта господарювання, який випускає, постачає, продає, придбаває (споживає, використовує) конкретний товар (продукцію, роботи, послуги), здійснюється шляхом встановлення переліку суб'єктів господарювання (юридичних та фізичних осіб), які здійснюють діяльність з виробництва, реалізації, придбання товарів чи іншу господарську діяльність, у тому числі контроль над іншою юридичною чи фізичною особою, і які пов'язані відносинами, що забезпечують контроль господарської діяльності одного суб'єкта господарювання іншим (іншими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

- (27) Суб'єктом господарювання, який становить об'єкт аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища, є (*Інформація, доступ до якої обмежено*), яке до листопада 2021 року надавало послуги з централізованого опалення в межах (*Інформація, доступ до якої обмежено*), де розташовані теплові мережі, які закріплені за Підприємством на праві господарського відання.
- 3.1.2. *Конкретний товар (продукція, товари, послуги), який випускається, постачається, придбавається (використовується, споживається) цим суб'єктом господарювання*
- (28) Згідно із статтею 1 Закону України «Про тепlopостачання»:
теплова енергія – товарна продукція, що виробляється на об'єктах сфери тепlopостачання для опалення, підігріву питної води, інших господарських і технологічних потреб споживачів, призначена для купівлі-продажу;
споживач теплової енергії – фізична або юридична особа, яка використовує теплову енергію на підставі договору.
- (29) Відповідно до визначення термінів, наведених у статті 1 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водopостачання» (далі – Закон про комерційний облік):
вузол обліку – комплекс пристроїв (у тому числі засобів вимірювальної техніки, що відповідають вимогам технічних регламентів), допоміжного обладнання та матеріалів до них, призначений для вимірювання спожитої теплової енергії та води, а також технічної реєстрації результатів такого вимірювання, включаючи засоби дистанційної передачі результатів вимірювання (за наявності);
вузол комерційного обліку - вузол обліку, що забезпечує загальний облік споживання відповідної комунальної послуги в будівлі, її частині (під'їзді), обладнаній окремим інженерним вводом;
кінцевий споживач комунальної послуги – особа, яка здійснює кінцеве споживання комунальної послуги для власних потреб та є стороною договору про надання відповідної комунальної послуги як споживач (або є співвласником багатоквартирного будинку, об'єднання співвласників або управитель якого уклали відповідний договір про надання комунальної послуги в інтересах співвласників) згідно із Законом України «Про житлово-комунальні послуги».
- (30) Відповідно до абзацу одинадцятого частини першої статті 1 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» від 24.06.2004 № 1875-IV (далі – Закон¹), який діяв до 01.05.2019, комунальні послуги – результат господарської діяльності, спрямованої на задоволення потреби фізичної чи юридичної особи у забезпеченні холодною та гарячою водою, водовідведенням, газopостачанням, опаленням, а також вивезення побутових відходів у порядку, встановленому законодавством.
- (31) Згідно із частиною першою статті 13 Закону¹ комунальними послугами є, зокрема, послуги з централізованого опалення.
- (32) Відповідно до частини четвертої статті 19 Закону¹ виконавцем послуг з централізованого опалення та послуг з централізованого постачання гарячої води для об'єктів усіх форм власності є суб'єкт господарювання з постачання теплової енергії (тепlopостачальна організація).
- (33) З 01.05.2019 введено в дію Закон України «Про житлово-комунальні послуги» від 09.11.2017 № 2189-VIII (далі – Закон²), який запроваджує нову термінологію та класифікацію комунальних послуг.

- (34) Згідно з пунктом 2 частини першої статті 5 Закону² до комунальних послуг належать, зокрема, послуги з постачання теплової енергії.
- (35) Відповідно до пункту 3 частини другої статті 6 Закону² виконавцями комунальних послуг, зокрема, послуг з постачання теплової енергії є теплопостачальна організація.
- (36) Відповідно до листа Підприємства від 21.05.2021 № 28АУ/02/1у/3/2105 (вх. Відділення № 60-01/2911 від 26.05.2021) (Інформація, доступ до якої обмежено) здійснює постачання теплової енергії та надає і проводить нарахування за послуги з централізованого опалення та постачання гарячої води з 01.05.2018.
- (37) За наявною у Відділенні інформацією (лист Підприємства від 06.09.2021 № 28АУ/02/1у/3/3644 (вх. Відділення № 60-01/4517 від 08.09.2021) (Інформація, доступ до якої обмежено) у 2019/2020 та 2020/2021 опалювальні періоди мало більшість договорів про надання послуг з централізованого опалення. Інформація щодо кількості споживачів, яким Підприємство надавало послуги у сфері теплопостачання, наведена в таблиці 1.

Таблиця 1

Період	Кількість споживачів, яким Підприємство надавало послуги у сфері теплопостачання	Кількість споживачів, з якими Підприємство мало договори про надання послуг з централізованого опалення	Кількість споживачів, з якими Підприємство мало договори про надання послуг з постачання теплової енергії
10.2019	958 543	958 543	-
11.2019	960 004	960 004	-
12.2019	959 992	959 992	-
01.2020	959 967	959 967	-
02.2020	959 933	959 933	-
03.2020	959 924	959 924	-
04.2020	959 924	959 924	-
10.2020	960 139	960 139	-
11.2020	962 548	961 626	922
12.2020	963 871	962 287	1584
01.2021	964 793	962 751	2042
02.2021	964 001	961 956	2045
03.2021	964 096	962 053	2043
04.2021	964 090	962 043	2047

- (38) Отже, враховуючи, що більшість договорів, які були чинними у досліджуваній період, були саме про надання послуг з централізованого опалення, товаром, який становить об'єкт аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища, є послуги з централізованого опалення. Інша господарська діяльність Підприємства, крім надання вказаних послуг, не є об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища.
- (39) Відповідно до листа (Інформація, доступ до якої обмежено) від 30.03.2023 № 28АУ/02/1у/3/1617 (вх. Відділення № 60-01/1074 від 03.04.2023) Підприємство почало надавати послуги з постачання теплової енергії з 01.11.2021.

- (40) Текст індивідуального договору про надання *(Інформація, доступ до якої обмежено)* послуг з постачання теплової енергії, що є публічним договором приєднання, опубліковано на вебсайті *(Інформація, доступ до якої обмежено)*.
- (41) Відповідно до пункту 3 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону² договори про надання комунальних послуг, укладені до введення в дію Закону², зберігають чинність на умовах, визначених такими договорами, до дати набрання чинності договорами про надання комунальних послуг укладеними за правилами, визначеними Законом². У разі, якщо згідно з такими договорами передбачено більш ранній строк їх припинення, такі договори вважаються продовженими на той самий строк і на тих самих умовах.
- (42) Договори про надання комунальних послуг, у тому числі із співвласниками багатоквартирних будинків, які не прийняли рішення про модель організації договірних відносин з виконавцями комунальних послуг, мають бути укладені виконавцями відповідних комунальних послуг протягом двох місяців з дня набрання чинності рішенням Кабінету Міністрів України про затвердження типових публічних договорів приєднання про надання комунальних послуг.
- (43) Отже, до дати укладення нових договорів про надання комунальних послуг за вимогами і правилами Закону², нарахування плати за комунальні послуги Підприємство мало здійснювати відповідно до договорів, укладених до 01.05.2019, тобто договорів про надання послуги з централізованого опалення.

3.2. *Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище*

3.2.1. *Складання переліку товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання і які мають ознаки одного товару, товарної групи*

- (44) Згідно з пунктами 4.1 та 4.2 Методики перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).
- (45) Визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється з огляду на подібність, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін.

3.2.1.1. *Споживчі характеристики*

- (46) Частиною четвертою статті 19 Закону¹ передбачено, що виконавцем послуг з централізованого опалення для об'єктів усіх форм власності є суб'єкт господарювання з постачання теплової енергії (теплопостачальна організація).
- (47) Відносини між суб'єктом господарювання, предметом діяльності якого є надання житлово-комунальних послуг, і фізичною та юридичною особою, яка отримує або має намір отримувати послуги з централізованого опалення, регулюються Правилами надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і

водовідведення, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 (далі – Правила № 630), що втратила чинність 01.05.2022.

- (48) Відповідно до пункту 2 Правил № 630 *централізоване опалення* – послуга, спрямована на задоволення потреб споживача у забезпеченні нормативної температури повітря у приміщеннях квартири (будинку садибного типу), яка надається виконавцем з використанням внутрішньобудинкових систем теплопостачання.
- (49) Згідно з пунктом 3 Правил № 630 послуги з централізованого опалення надаються споживачам безперебійно, за винятком часу перерв, визначених відповідно до частини третьої статті 16 Закону¹.
- (50) Послуги з централізованого опалення за споживчими характеристиками мають своє функціональне призначення та визначені фізичні, технічні та експлуатаційні характеристики, зокрема, пунктом 6 Правил № 630 передбачено, що послуги з централізованого опалення повинні відповідати нормативній температурі повітря у приміщеннях квартири (будинку садибного типу) за умови їх утеплення споживачами та вжиття власником (балансоутримувачем) будинку та/або виконавцем заходів до утеплення місць загального користування будинку.

3.2.1.2. Умови споживання

- (51) Умови споживання послуг з централізованого опалення визначені, зокрема, Законом¹ та Правилами № 630.
- (52) Відповідно до частини першої та другої статті 32 Закону¹ плата за житлово-комунальні послуги нараховується щомісячно відповідно до умов договору в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.
- (53) Розмір плати за комунальні послуги розраховується з огляду на розмір затверджених цін/тарифів та показань засобів обліку або за нормами, затвердженими в установленому порядку. У разі наявності засобів обліку оплата комунальних послуг здійснюється виключно на підставі їх показників на кінець розрахункового періоду згідно з умовами договору, крім випадків, передбачених законодавством.
- (54) Згідно з абзацом другим пункту 10 Правил № 630 справляння плати за нормативами (нормами) споживання за наявності квартирних засобів обліку без урахування їх показань не допускається, за винятком випадків, передбачених абзацом п'ятим пункту 15 цих правил. Виконавець і споживач не мають права відмовлятися від врахування показань засобів обліку.
- (55) Відповідно до пункту 12 Правил № 630 у разі встановлення будинкових засобів обліку теплової енергії споживач оплачує послуги згідно з їх показаннями пропорційно опалюваній площі (об'єму) квартири (будинку садибного типу) за умови здійснення власником, балансоутримувачем будинку та/або виконавцем заходів з утеплення місць загального користування будинку.
- (56) У разі нездійснення таких заходів споживач не сплачує за опалення місць загального користування будинку.
- (57) У разі встановлення будинкових засобів обліку теплової енергії у багатоквартирному будинку, де окремі або всі квартири обладнані квартирними засобами обліку теплової

енергії, споживачі, які не мають таких засобів обліку та які не передали виконавцю показання квартирних засобів обліку теплової енергії, оплачують таку послугу за показаннями будинкового засобу обліку теплової енергії пропорційно опалюваній площі (об'єму) квартири, не враховуючи витрати теплової енергії виконавця, юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, які є власниками або орендарями приміщень у цьому будинку, та сумарних витрат тепла за показаннями усіх квартирних засобів обліку.

- (58) Плата за послуги нараховується згідно з показаннями будинкового засобу обліку теплової енергії, а у разі його відсутності (несправності) за нормативами (нормами) споживання у таких випадках:
- у разі відсутності засобів обліку теплової енергії, встановлених у квартирі (будинку садибного типу);
  - у разі несправності квартирних засобів обліку, що не підлягає усуненню, з моменту її виявлення;
  - у разі відсутності у виконавця показань квартирних засобів обліку теплової енергії за розрахунковий період з подальшим перерахунком відповідно до пункту 18 цих правил.
- (59) Згідно з пунктом 15 Правил № 630 засоби обліку теплової енергії, встановлені у квартирі (будинку садибного типу) та на вводі у багатоквартирний будинок, підлягають періодичній повірці.
- (60) Періодична повірка засобів обліку води і теплової енергії проводиться у строк, що не перевищує одного місяця. За цей час споживач оплачує послуги з централізованого опалення згідно із середньомісячними показаннями засобів обліку за попередній опалювальний період.
- (61) У разі несправності засобів обліку води і теплової енергії, що не підлягає усуненню, плата за послуги з моменту її виявлення вноситься згідно з нормативами (нормами) споживання.
- (62) Відповідно до пункту 21 Правил № 630 у разі відсутності у квартирі (будинку садибного типу) та на вводах у багатоквартирний будинок засобів обліку теплової енергії, плата за надані послуги з централізованого опалення справляється згідно з установленими нормативами (нормами) споживання з розрахунку за 1 кв. метр (куб. метр) опалюваної площі (об'єму) квартири (будинку садибного типу) та з урахуванням фактичної температури зовнішнього повітря і фактичної кількості днів надання цієї послуги в місяці, який є розрахунковим.

3.2.1.3. Умови реалізації

- (63) Згідно з пунктом 8 Правил № 630 послуги з централізованого опалення надаються споживачеві згідно з договором, що оформляється на основі типового договору про надання послуг з централізованого опалення.
- (64) Відповідно до пункту 1 частини третьої статті 20 Закону¹ споживач зобов'язаний укласти договір на надання житлово-комунальних послуг, підготовлений виконавцем на основі типового договору.
- (65) Згідно з пунктом 3 частини другої статті 21 Закону¹ виконавець зобов'язаний підготувати та укласти із споживачем договір на надання житлово-комунальних послуг

з визначенням відповідальності за дотримання умов його виконання згідно з типовим договором.

- (66) Типовий договір про надання послуг з централізованого опалення затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630.
- (67) Відповідно до листа Підприємства від 21.05.2021 № 28АУ/02/1у/3/2105 (вх. Відділення № 60-01/2911 від 26.05.2021) (*Інформація, доступ до якої обмежено*) повідомило, що уніфікований текст договору було оприлюднено в газеті (*Інформація, доступ до якої обмежено*), який вважається акцептованим (прийнятим) усіма споживачами, які в установленому порядку не надали заперечення щодо умов цього договору.
- (68) Предметом договорів про надання послуг з централізованого опалення, які відповідно до договорів про надання послуг з централізованого опалення (*Інформація, доступ до якої обмежено*) укладало із споживачами до листопада 2021 року, Підприємство визначило, що виконавець зобов'язується своєчасно надавати споживачеві відповідної якості послуги з централізованого опалення згідно із чинними нормативами, а споживач зобов'язується своєчасно та в повному обсязі оплачувати надані послуги за встановленими тарифами у строки і на умовах, що передбачена договором.
- (69) Підприємством також укладались договори «Про постачання теплової енергії у гарячій воді». Так, для прикладу, Підприємство надало договір «Про постачання теплової енергії у гарячій воді» (*Інформація, доступ до якої обмежено*) (далі – Договір) з (*Інформація, доступ до якої обмежено*).
- (70) Відповідно до пункту 1.1 Договору предметом договору є постачання, користування та своєчасна оплата в повному обсязі спожитої теплової енергії у гарячій воді, на умовах, передбачених цим договором.
- (71) Згідно з пунктом 2.2.1 Договору Підприємство зобов'язується постачати теплову енергію у гарячій воді на потреби: опалення та вентиляції в період опалювального сезону, гарячого водопостачання – протягом року.
- (72) Також відповідно до пункту 5.1 Договору облік споживання теплової енергії проводиться за приладом обліку.
- (73) Отже, згідно з договорами «Про постачання теплової енергії у гарячій воді» (*Інформація, доступ до якої обмежено*) зобов'язано постачати теплову енергію у гарячій воді, зокрема, на потреби опалення, а облік споживання теплової енергії за такими договорами проводився за приладами обліку теплової енергії.
- (74) Тобто, укладаючи відповідні договори з (*Інформація, доступ до якої обмежено*) споживач буде використовувати теплову енергію для опалення відповідних приміщень.
- (75) При цьому проаналізовані Відділенням договори Підприємства не містять положень щодо обов'язку (вимог) споживачів отримувати технічні умови та технічні рішення на встановлення вузлів обліку.

3.2.1.4. Ціна

- (76) У досліджуваний період з липня 2018 року по жовтень 2021 року тарифи (*Інформація, доступ до якої обмежено*) на послуги з централізованого опалення встановлювались розпорядженнями (*Інформація, доступ до якої обмежено*).
- (77) Отже, послуги з централізованого опалення надавались на платній основі та є товаром у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».
- 3.2.2. *Складання переліку основних продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів) товарів (товарних груп)*
- (78) Внаслідок технологічних особливостей процесу надання вказаних вище послуг, споживачі не можуть за звичайних умов легко перейти до споживання аналогічних послуг іншого суб'єкта господарювання, що, можливо, здійснює діяльність на території відповідного населеного пункту, оскільки кожен із таких суб'єктів здійснює діяльність у межах саме тих мереж, які йому належать (на праві власності, користування). Прокладення ж інших теплових мереж поряд з наявними є економічно недоцільним, оскільки потребує витрачання значних матеріально-фінансових ресурсів.
- (79) З огляду на зазначене, єдиними учасниками ринку послуг з централізованого опалення в м. Києві, де розташовані теплові мережі, які закріплені за Підприємством на праві господарського відання, є:
- продавець (виконавець) – (*Інформація, доступ до якої обмежено*);
  - покупці (споживачі) – юридичні особи, фізичні особи та фізичні особи-підприємці, які отримували або мали намір отримувати послуги з централізованого опалення від даного підприємства внаслідок того, що системи теплозабезпечення їх приміщень (житлових та нежитлових) приєднані (підключені) саме до теплових мереж (*Інформація, доступ до якої обмежено*).

3.3. *Визначення товарних меж ринку*

- (80) У пункті 1.3 Методики визначено, що:
- *ринок товару (товарний ринок)* – сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція;
  - *товарні межі ринку* – товар (товарна група), сукупність схожих, однорідних предметів господарського обороту, в межах якої споживач за звичайних умов може перейти від споживання певного виду предметів господарського обороту до споживання іншого.
- (81) Згідно з пунктами 5.1 та 5.3 Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- (82) Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється з переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими зокрема є:
- подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання тощо;
  - подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників тощо;
  - наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);
  - відсутність суттєвої різниці в цінах;

– взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.

- (83) Стандартизованими товарами (товарними групами) можуть розглядатися товари, які мають єдину систему показників, параметрів, що характеризують товар, і у виробництві яких використовуються єдині чи однакові технічні стандарти, технічні умови, стандарти застосування тощо.
- (84) За визначенням терміну, наведеного в пункті 2 Правил № 630, *централізоване опалення* – послуга, спрямована на задоволення потреб споживача в забезпеченні нормативної температури повітря у приміщеннях квартири (будинку садибного типу), яка надається виконавцем з використанням внутрішньобудинкових систем теплопостачання.
- (85) Враховуючи зміст укладених (*Інформація, доступ до якої обмежено*) договорів зі споживачами, слід констатувати, що кінцевим результатом реалізації цих договорів є отримання теплової енергії від Підприємства саме для опалення.
- (86) Отже, за таких обставин, послуги з централізованого опалення за показниками взаємозамінності, подібності призначення, споживчих властивостей та умов використання товару не мають еквівалентних товарів-замінників.
- (87) У зв'язку із чим, товарними межами ринку, який досліджується, є послуги з централізованого опалення.

3.4. *Визначення територіальних (географічних) меж ринку*

- (88) У пункті 1.3 Методики визначено, що *територіальні (географічні) межі ринку* – територія зі сферою взаємовідносин купівлі-продажу товару (групи товарів), в межах якої за звичайних умов споживач може легко задовольнити свій попит на певний товар і яка може бути, як правило, територією держави, області, району, міста тощо або їхніми частинами.
- (89) Відповідно до пункту 6.1 Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належить до групи взаємозамінних товарів (товарної групи), є неможливим або недоцільним.
- (90) При остаточному визначенні територіальних (географічних) меж ринку визначальною є менша здатність до переміщення або попиту, або пропозиції.
- (91) Як було зазначено вище, внаслідок технологічних особливостей процесу надання вказаних вище послуг, споживачі не можуть за звичайних умов легко перейти до споживання аналогічних послуг іншого суб'єкта господарювання, що, можливо, здійснює діяльність на території відповідного населеного пункту, оскільки кожен із таких суб'єктів здійснює діяльність у межах саме тих мереж, які йому належать (на праві власності, користування). Прокладення ж інших теплових мереж поряд з наявними є економічно недоцільним, оскільки потребує витрачання значних матеріально-фінансових ресурсів.
- (92) Листом від 12.01.2023 № 28АУ/02/1у/3/206 (вх. Відділення № 60-01/161 від 16.01.2023) (*Інформація, доступ до якої обмежено*) повідомило, що теплові джерела та теплові

мережі знаходяться у користуванні Підприємства на підставі рішення (*Інформація, доступ до якої обмежено*) «Про деякі питання використання майна, яке належить до комунальної власності територіальної громади (*Інформація, доступ до якої обмежено*) і перебуває у володінні та користуванні (*Інформація, доступ до якої обмежено*), наказу Департаменту комунальної власності (*Інформація, доступ до якої обмежено*) «Про закріплення основних засобів за (*Інформація, доступ до якої обмежено*) (далі – Наказ № 224), наказу Департаменту комунальної власності (*Інформація, доступ до якої обмежено*) «Про внесення змін до наказу Департаменту комунальної власності (*Інформація, доступ до якої обмежено*) «Про закріплення основних засобів за (*Інформація, доступ до якої обмежено*) (далі – Наказ № 370).

- (93) Додатками до Наказів № 224 та № 370 визначено перелік основних засобів та інших активів комунальної власності територіальної громади (*Інформація, доступ до якої обмежено*), які були передані (*Інформація, доступ до якої обмежено*) у зв'язку з припиненням Угоди щодо реалізації проєкту управління та реформування енергетичного комплексу (*Інформація, доступ до якої обмежено*).
- (94) Отже, територіальними межами досліджуваного ринку є територія в межах (*Інформація, доступ до якої обмежено*), де розташовані теплові мережі, які закріплені за Підприємством на праві господарського відання.

3.5. Проміжок часу, щодо якого має визначатися становище суб'єктів господарювання на ринку – часові межі ринку

- (95) У пункті 1.3 Методики визначено, що *часові межі ринку* – час стабільності ринку, тобто період, протягом якого структура ринку, співвідношення попиту та пропозиції на ньому істотно не змінюються.
- (96) Відповідно до пунктів 7.1 та 7.2 Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило – рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.
- (97) У випадках, коли період повного обороту авансованого капіталу у виробництві відповідного товару є більшим, ніж один рік, як часові межі ринку як правило визначається проміжок часу, який дорівнює від одного до трьох зазначених періодів обороту капіталу.
- (98) Часові межі досліджуваного ринку визначено виходячи з мети розслідування та охоплюють період вчинення (*Інформація, доступ до якої обмежено*) порушень законодавства про захист економічної конкуренції, а саме: неправомірного встановлення Підприємством для споживачів обов'язків платного отримання технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії та технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії.
- (99) При цьому, протягом періоду з липня 2018 року по жовтень 2021 року (*Інформація, доступ до якої обмежено*) залишалось єдиним виконавцем послуг з централізованого опалення в (*Інформація, доступ до якої обмежено*), де розташовані теплові мережі, які закріплені за Підприємством на праві господарського відання.
- (100) З огляду на зазначене, часовими межами досліджуваного ринку визначено період з липня 2018 року (дата початку порушення) по жовтень 2021 року (дата припинення

порушення), протягом якого залишалась незмінною структура ринку, співвідношення попиту та пропозицій на ньому.

3.6. *Визначення потенційних конкурентів*

- (101) Згідно з пунктом 9.1 Методики потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання: які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.
- (102) Внаслідок технологічних особливостей, ринок послуг з централізованого опалення є монополізованим, конкуренція на ньому відсутня, оскільки він є суміжним з ринком транспортування теплової енергії, який знаходиться в стані природної монополії.
- (103) У період з липня 2018 року по жовтень 2021 року (*Інформація, доступ до якої обмежено*) було єдиним виконавцем послуг з централізованого опалення в (*Інформація, доступ до якої обмежено*), де розташовані теплові мережі, які закріплені за Підприємством на праві господарського відання.

3.7. *Визначення бар'єрів для вступу на ринок*

- (104) У пункті 1.3 Методики визначено, що *бар'єри вступу на ринок* – обставини, які перешкоджають новим суб'єктам господарювання почати конкурувати на рівних із суб'єктами господарювання, що вже діють на певному товарному ринку.
- (105) Відповідно до пункту 9.2 Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).
- (106) Згідно із частиною другою статті 7 Закону про природні монополії в умовах та правилах здійснення підприємницької діяльності у сферах природних монополій та на суміжних ринках (ліцензійних умовах) визначаються зобов'язання суб'єктів природних монополій з надання технічних умов щодо інженерного забезпечення об'єкта будівництва згідно з вимогами законодавства.
- (107) Бар'єрами вступу на досліджуваний ринок є адміністративні, економічні та організаційні обмеження, пов'язані з необхідністю отримання дозвільних документів, побудови (модернізації) відповідної інфраструктури, що потребує значних капіталовкладень та тривалого часу.

3.8. *Загальні висновки щодо визначення монопольного (домінуючого) становища*

- (108) Відповідно до абзацу другого частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.
- (109) Таким чином, (*Інформація, доступ до якої обмежено*) у період з липня 2018 року по жовтень 2021 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з

централізованого опалення в межах (*Інформація, доступ до якої обмежено*), де розташовані теплові мережі, які закріплені за Підприємством на праві господарського відання, з часткою 100 %, оскільки на цьому ринку в нього не було жодного конкурента.

4. Нормативно-правове регулювання

- (110) Закон¹ визначає основні засади організаційних, господарських відносин, що виникають у сфері надання та споживання житлово-комунальних послуг між їхніми виробниками, виконавцями і споживачами, а також їхні права та обов'язки.
- (111) Відповідно до пункту 1 частини першої статті 13 Закону¹ до комунальних послуг, зокрема, належать послуги з централізованого опалення.
- (112) Згідно із частиною другою статті 32 Закону¹ розмір плати за комунальні послуги розраховується виходячи з розміру затверджених цін/тарифів та показань засобів обліку або за нормами, затвердженими в установленому порядку. У разі наявності засобів обліку оплата комунальних послуг здійснюється виключно на підставі їх показників на кінець розрахункового періоду згідно з умовами договору, крім випадків, передбачених законодавством.
- (113) Засади забезпечення комерційного, у тому числі розподільного, обліку послуг з постачання теплової енергії, постачання гарячої води, централізованого водопостачання та забезпечення відповідною обліковою інформацією споживачів таких послуг визначено Законом про комерційний облік.
- (114) Відповідно до частини першої статті 3 Закону про комерційний облік теплової енергії оснащення будівель вузлами комерційного обліку та обладнанням інженерних систем для забезпечення такого обліку здійснюється відповідно до проектної документації з дотриманням будівельних норм і правил у порядку встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства. Таке оснащення та відповідна проектна документація не потребують видачі технічних умов та інших вимог до встановлення вузла комерційного обліку, погодження з державними органами, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими особами, операторами зовнішніх інженерних мереж, виконавцями комунальних послуг.
- (115) Згідно із частиною четвертою статті 3 Закону про комерційний облік теплової енергії, вузли комерційного обліку, встановлені за рахунок власника (співвласників) будівлі, належать на праві власності власнику будівлі або є спільною сумісною власністю співвласників багатоквартирного будинку. Вузли комерційного обліку приймаються виконавцем відповідної комунальної послуги та оператором зовнішніх інженерних мереж на абонентський облік протягом 14 календарних днів з дня встановлення або дня отримання виконавцем та оператором звернення власника (співвласників).
- (116) Частиною десятою статті 3 Закону про комерційний облік теплової енергії встановлено, що вузли комерційного обліку приймаються оператором зовнішніх інженерних мереж на обслуговування протягом 14 календарних днів з дня встановлення або дня отримання оператором звернення від власника (співвласників).
- (117) Порядок оснащення будівель вузлами комерційного обліку та обладнанням інженерних систем для забезпечення такого обліку, затверджений наказом Міністерства

регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 09.08.2018 № 206, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 31.08.2018 за № 990/32442 (далі – Порядок № 206), визначає процедуру оснащення будівель вузлами комерційного обліку оператором зовнішніх інженерних мереж та власником (співвласниками) будівлі, узгодження умов такого оснащення та вимоги до місць встановлення.

- (118) Відповідно до пункту 11 Порядку № 206 оснащення будівель вузлами комерційного обліку та обладнанням інженерних систем для забезпечення такого обліку здійснюється відповідно до проектної документації з дотриманням будівельних норм і правил та з урахуванням Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» і не потребує видачі технічних умов та інших вимог до встановлення вузла комерційного обліку, а також погодження з державними органами, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими особами, операторами зовнішніх інженерних мереж, виконавцями комунальних послуг.
- (119) Згідно з пунктом 9 Порядку № 206 власник (співвласники) будівлі може (можуть) самостійно обладнати будівлю вузлами комерційного обліку, про що письмово повідомляє (повідомляють) оператора зовнішніх інженерних мереж.
- (120) Пунктом 12 Порядку № 206 передбачено, що для оснащення будівель вузлами комерційного обліку та обладнанням інженерних систем оператор зовнішніх інженерних мереж надає за зверненням власника (співвласників) безкоштовно таку інформацію для встановлення вузла комерційного обліку послуги з постачання теплової енергії та гарячого водопостачання:
- номінальне та максимальне теплове навантаження систем опалення (постачання гарячої води);
  - тиск теплоносія в мережі опалення (постачання гарячої води);
  - температурний графік внутрішньобудинкової системи опалення;
  - місце розташування та діаметр вводу мережі;
  - місце розташування вузла комерційного обліку.

5. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем

5.1. Обставини справи

- (121) Наказом (*Інформація, доступ до якої обмежено*) затверджено та впроваджено в роботу Підприємства «Процедуру отримання технічних умов на приєднання до теплових мереж Підприємства та технічних рішень щодо проєктів теплопостачання» (далі – Процедура № 124).
- (122) Відповідно до пункту 3.1 Процедури № 124 оплата вартості послуг з видачі технічних умов та технічних рішень здійснюється замовником у порядку, встановленому Підприємством, відповідно до затвердженого кошторису.
- (123) Згідно з додатком 7 до Процедури № 124 вартість послуг Підприємства становила:
- з видачі технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії – 1 121,83 грн з ПДВ;
  - з видачі технічних рішень щодо проєктів на встановлення вузлів обліку теплової енергії – 1 704,00 грн з ПДВ.

- (124) Наказом (*Інформація, доступ до якої обмежено*) «Про розрахунок вартості робіт з підготовки та видачі технічних умов на приєднання до теплових мереж та технічних рішень з проєктів теплопостачання» (далі – Наказ № 308) затверджено та впроваджено в роботу Підприємства з 02.05.2019, зокрема:
- кошторис витрат на підготовку та видачу технічних умов з встановлення (заміни) вузла обліку теплової енергії у розмірі 1 389,24 грн з ПДВ;
  - кошторис витрат на підготовку та видачу технічних рішень з встановлення (заміни) вузла обліку теплової енергії у розмірі 2 110,10 грн з ПДВ.
- (125) У зв'язку із чим визначена додатком 7 до Процедури № 124 вартість послуг Підприємства з видачі технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії та технічних рішень щодо проєктів на встановлення вузлів обліку теплової енергії в подальшому не застосовувалася.
- (126) Наказом (*Інформація, доступ до якої обмежено*) від 13.05.2021 № 382 (далі – Наказ № 382) затверджено та впроваджено в роботу Підприємства з 13.05.2021, зокрема:
- кошторис витрат на підготовку та видачу технічних умов з встановлення (заміни) вузла обліку теплової енергії у розмірі 1 898, 00 грн з ПДВ;
  - кошторис витрат на підготовку та видачу технічних рішень з встановлення (заміни) вузла обліку теплової енергії у розмірі 2 197,00 грн з ПДВ.
- (127) Пунктом 3 Наказу № 382 визнано таким, що втратив чинність Наказ № 308 з 13.05.2021. Тобто визначена Наказом № 308 вартість послуг Підприємства з видачі технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії та технічних рішень щодо проєктів на встановлення вузлів обліку теплової енергії в подальшому не застосовувалася.
- (128) Отже, протягом досліджуваного періоду з липня 2018 року по жовтень 2021 року вартість послуг з видачі технічних умов на встановлення вузла обліку теплової енергії та видачі технічних рішень на встановлення вузла обліку теплової енергії зростала.
- (129) Листом від 24.02.2023 № 28АУ/02/1у/3/929 (вх. Відділення № 60-01/615 від 27.02.2023) (*Інформація, доступ до якої обмежено*) повідомило, що споживачам надавало такі документи:
- 1) вихідні дані для проєктування встановлення або заміни вузлів обліку теплової енергії – технічні умови;
  - 2) технічні рішення щодо проєктів встановлення (заміни) вузлів обліку теплової енергії.
- (130) Листом від 24.02.2023 № 28АУ/02/1у/3/929 (вх. Відділення № 60-01/615 від 27.02.2023) Підприємство надало Відділенню окремі копії рахунків-фактур, з числа виставлених споживачам за надані:
- послуги з видачі технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії (див. таблицю 2);
  - послуги з видачі технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії (див. таблицю 3).

Таблиця 2

№ з/п	Назва послуги	Замовник	Реквізити рахунку-фактури	Всього до сплати, грн (з ПДВ)
Згідно з Наказом № 308 <i>(втратив чинність 13.05.2021 на підставі Наказу № 382)</i>				

1	Видача технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії № 002/ТУ-3299	(Інформація, доступ до якої обмежено)	від 23.10.2019 № 1619	1389,24
2	Видача технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії № 002/ТУ-3325	(Інформація, доступ до якої обмежено)	від 30.10.2019 № 1637	1389,24
3	Видача технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії № 002/ТУ-4287	(Інформація, доступ до якої обмежено)	від 17.09.2020 № 2197	1389,24
4	Видача технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії № 002/ТУ-4461	(Інформація, доступ до якої обмежено)	від 04.11.2020 № 2302	1389,24
Згідно з Наказом № 382				
5	Видача технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії № 002/ТУ-5049	(Інформація, доступ до якої обмежено)	від 25.05.2021 № 2909	1898,00
6	Видача технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії № 002/ТУ-5050	(Інформація, доступ до якої обмежено)	від 25.05.2021 № 2910	1898,00
7	Видача технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії № 002/ТУ-5211	(Інформація, доступ до якої обмежено)	від 25.06.2021 № 3022	1898,00
8	Видача технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії № 002/ТУ-5390	(Інформація, доступ до якої обмежено)	від 12.08.2021 № 3172	1898,00
9	Видача технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії № 002/ТУ-5387	(Інформація, доступ до якої обмежено)	від 12.08.2021 № 3175	1898,00
10	Видача технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії № 002/ТУ-5521	(Інформація, доступ до якої обмежено)	від 22.09.2021 № 3297	1898,00

Таблиця 3

№ з/п	Назва послуги	Замовник	Реквізити рахунку-фактури	Всього до сплати, грн (з ПДВ)
Згідно з Наказом № 308 (втратив чинність 13.05.2021 на підставі Наказу № 382)				
1	Видача технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії № 002/ТР-3449	(Інформація, доступ до якої обмежено)	від 28.11.2019 № 1718	2110,10
2	Видача технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії № 002/ТР-3778	(Інформація, доступ до якої обмежено)	від 13.03.2020 № 1885	2110,10
3	Видача технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії № 002/ТР-4424	(Інформація, доступ до якої обмежено)	від 02.11.2020 № 2290	2110,10
4	Видача технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії № 002/ТР-4796	(Інформація, доступ до якої обмежено)	від 17.02.2021 № 2439	2110,10
Згідно з Наказом № 382				
5	Видача технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії № 002/ТР-5248	(Інформація, доступ до якої обмежено)	від 20.07.2021 № 3076	2197,00
6	Видача технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії № 002/ТР-5350	(Інформація, доступ до якої обмежено)	від 09.08.2021 № 3147	2197,00

7	Видача технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії № 002/ТР-5348	(Інформація, доступ до якої обмежено)	від 09.08.2021 № 3148	2197,00
8	Видача технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії № 002/ТР-5581	(Інформація, доступ до якої обмежено)	від 24.09.2021 № 3318	2197,00

- (131) При цьому відповідно до пункту 24 зразка технічних умов на підключення об'єкта до теплових мереж, які є додатком 4.1 до Процедури № 124, та пункту 24 копій технічних умов на встановлення вузла обліку теплової енергії, надані Відділенню листом Підприємства від 24.02.2023 № 28АУ/02/1у/3/929 (вх. Відділення № 60-01/615 від 27.02.2023), передбачено таке: «подавання тепла можливе тільки після виконання всіх вимог технічних умов, рішень з проєктів і укладання договору на теплопостачання (Інформація, доступ до якої обмежено)...» (мова оригіналу).
- (132) Також листом від 24.02.2023 № 28АУ/02/1у/3/929 (вх. Відділення № 60-01/615 від 27.02.2023) (Інформація, доступ до якої обмежено)» зазначило, що: «топередній розгляд проєктної документації та монтаж обладнання у відповідності з нею гарантує відсутність спірних питань при прийнятті вузлів обліку теплової енергії на комерційний облік...» (мова оригіналу).
- (133) Наведена інформація свідчить про те, що платне отримання споживачами технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії та технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії було обов'язковою умовою для прийняття приладів обліку теплової енергії на абонентський облік Підприємства, та подальшого отримання цими споживачами послуг з централізованого опалення (Інформація, доступ до якої обмежено).
- (134) Листом від 24.02.2023 № 28АУ/02/1у/3/929 (вх. Відділення № 60-01/615 від 27.02.2023) (Інформація, доступ до якої обмежено) надало Відділенню інформацію за період з липня 2018 року по жовтень 2021 року щодо загальної кількості виданих технічних умов та технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії (див. таблицю 4).

Таблиця 4

Найменування документу	Обсяг виданих документів	
	Кількість, шт.	Сума, грн з ПДВ
Технічні умови на встановлення вузлів обліку теплової енергії	138	180 706,00
Технічні рішення на встановлення вузлів обліку теплової енергії	154	320 225,90
ВСЬОГО:	292	500 931,90

- (135) Разом із тим, як було зазначено в пункті 118 цього рішення, згідно з положеннями пункту 11 Порядку № 206 оснащення будівель вузлами комерційного обліку та обладнання інженерних систем для забезпечення такого обліку здійснюється відповідно до проєктної документації з дотриманням будівельних норм і правил та з урахуванням Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» і не потребує видачі технічних умов та інших вимог до встановлення вузла комерційного обліку, а також погодження з державними органами, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими особами, операторами зовнішніх інженерних мереж, виконавцями комунальних послуг.

- (136) Тобто законодавством України не передбачено отримання технічних умов і технічних рішень на встановлення вузла комерційного обліку теплової енергії, тим більше на платній основі.
- (137) Відповідно до роз'яснень Мінрегіону, надісланих листом від 30.12.2021 № 7/11/20179-21, щодо питань, пов'язаних із видачою технічних умов на встановлення вузлів комерційного обліку, оснащення будівель вузлами комерційного обліку та відповідна проєктна документація не потребують видачі технічних умов та інших вимог до встановлення вузла комерційного обліку, погодження з державними органами, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими особами, операторами зовнішніх інженерних мереж, виконавцями комунальних послуг. За висновками Мінрегіону чинним законодавством не передбачена видача технічних умов на встановлення вузла комерційного обліку для споживачів.
- (138) Також Відділенням встановлено, що інші суб'єкти господарювання, які надавали послуги з централізованого опалення в північному регіоні України, не встановлювали для споживачів вимоги отримувати технічні умови та технічні рішення на встановлення вузлів обліку теплової енергії (див. таблицю 5).

Таблиця 5

№ з/п	Суб'єкт господарювання	Реквізити листа	Текст листа викладено прямою мовою
1	<i>(Інформація, доступ до якої обмежено)</i>	від 24.02.2023 № 133 (вх. Відділення від 02.03.2023 № 60-01/657)	<i>(Інформація, доступ до якої обмежено)</i> не вимагало від споживачів обов'язкове отримання технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії та/або обов'язкове погодження проєктної документації на становлення вузлів обліку з підприємством та/або іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, підприємствами, установами та організаціями.
2.	<i>(Інформація, доступ до якої обмежено)</i>	від 23.02.2023 № 815/5 (вх. Відділення від 28.02.2023 № 60-01/633)	<i>(Інформація, доступ до якої обмежено)</i> не вимагало від споживачів отримання технічних умов та погодження проєктної документації на встановлення вузлів обліку теплової енергії.

- (139) Отже, *(Інформація, доступ до якої обмежено)* при наданні послуг з централізованого опалення безпідставно встановлювало для споживачів обов'язки отримувати технічні умови на встановлення вузлів обліку теплової енергії та технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії та незаконно стягувало плату за їх надання.
- (140) Листом від 24.02.2023 № 28АУ/02/1у/3/929 (вх. Відділення № 60-01/615 від 27.02.2023) *(Інформація, доступ до якої обмежено)* повідомило, що фактично надавало платні послуги з видачі технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії та видачі технічних рішень щодо проєктів встановлення вузлів обліку теплової енергії до листопада 2021 року.
- (141) Листом від 30.03.2023 № 28АУ/02/1у/3/1617 (вх. Відділення № 60-01/1074 від 03.04.2023) *(Інформація, доступ до якої обмежено)* зазначило, що з 01.11.2021

Підприємство почало надавати послуги з постачання теплової енергії, а тому саме з цього періоду підлягає застосування Закону про комерційний облік.

- (142) У зв'язку із цим видано наказ (*Інформація, доступ до якої обмежено*) «Про затвердження Процедури отримання технічних умов на приєднання до теплових мереж (*Інформація, доступ до якої обмежено*) та технічних рішень щодо проєктів теплопостачання» (далі – Наказ № 968).
- (143) Відповідно до пункту 4 Наказу № 968 Процедура № 124 втратила чинність.
- (144) Згідно з пунктом 1 Наказу № 968 затверджена та впроваджена в роботу нова Процедура отримання технічних умов на приєднання до теплових мереж (*Інформація, доступ до якої обмежено*) та технічних рішень щодо проєктів теплопостачання.
- (145) Наказ № 968 не передбачає обов'язку отримувати технічні умови та технічні рішення на встановлення вузлів обліку теплової енергії.
- (146) Листом від 30.03.2023 № 28АУ/02/1у/3/1617 (вх. Відділення № 60-01/1074 від 03.04.2023) (*Інформація, доступ до якої обмежено*) також повідомило, що інших процедур отримання технічних умов та технічних рішень щодо встановлення вузлів обліку теплової енергії Підприємством не затверджувалося.
- (147) Отже, (*Інформація, доступ до якої обмежено*) припинило встановлювати для споживачів обов'язок отримувати технічні умови та технічні рішення на встановлення вузлів обліку теплової енергії.

5.2. Антиконтурентні наслідки дій відповідача

- (148) Встановлення (*Інформація, доступ до якої обмежено*) протягом липня 2018 року – жовтня 2021 року для споживачів обов'язків отримання технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії та технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії було б неможливим за умови існування значної конкуренції на ринку, адже в такому випадку споживачі послуг з централізованого опалення мали б можливість обирати між кількома виконавцями таких послуг та, у разі ущемлення їх інтересів, обрали б іншого виконавця.
- (149) У разі відсутності конкуренції на ринку послуг з централізованого опалення в межах (*Інформація, доступ до якої обмежено*), де розташовані теплові мережі, які закріплені за Підприємством на праві господарського відання, і, як наслідок, відсутності у споживачів (*Інформація, доступ до якої обмежено*) альтернативи щодо придбання послуг з централізованого опалення, зазначені дії призвели до ущемлення інтересів споживачів і наслідків такого ущемлення (споживачі понесли додаткові витрати на отримання технічних умов та технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії та позбавлені можливості сплачувати за показниками комерційних вузлів обліку за фактично використані обсяги теплової енергії, а також вимушені сплачувати за нормами споживання, що є значно дорожче).

6. Кваліфікація дій відповідача та висновки щодо зловживання відповідачем монопольним (домінуючим) становищем

- (150) Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи

бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

- (151) Пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено, що порушенням законодавства про захист економічної конкуренції є зловживання монопольним (домінуючим) становищем.
- (152) Таким чином, дії (Інформація, доступ до якої обмежено), які полягали у встановленні протягом липня 2018 року – жовтня 2021 року для споживачів обов'язку отримання технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії, є порушенням, передбаченим частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з централізованого опалення в межах м. Києва, де розташовані теплові мережі, які закріплені за Підприємством на праві господарського відання, що призвело до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.
- (153) Дії (Інформація, доступ до якої обмежено), які полягали у встановленні протягом липня 2018 року – жовтня 2021 року для споживачів обов'язку отримання технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії, є порушенням, передбаченим частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з централізованого опалення в межах м. Києва, де розташовані теплові мережі, які закріплені за Підприємством на праві господарського відання, що призвело до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.

7. Заперечення відповідача та їх спростування

- (154) (Інформація, доступ до якої обмежено) листами від 28.08.2023 № 28АУ/02/1у/3/4334 (вх. Відділення № 60-01/2915 від 30.08.2023) (далі – Заперечення¹) та від 05.09.2023 № 28АУ/02/1у/3/4471 (вх. Відділення № 60-01/3023 від 07.09.2023) (далі – Заперечення²) надало заперечення до змісту Подання.
- (155) Підприємство повідомило, що вважає сформовані в Поданні висновки помилковими, внаслідок їх передчасності та необґрунтованості, з огляду на таке.

7.1. Щодо помилкового визначення товарних меж ринку

- (156) (Інформація, доступ до якої обмежено) зазначило, що Відділення помилково визначило товарними межами ринку послуги з централізованого опалення. За твердженням Підприємства слід розглядати ринок послуг з видачі технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії як самостійний ринок послуг.
- (157) Наведені заперечення (Інформація, доступ до якої обмежено) спростовуються таким.
- (158) Видача технічних умов для встановлення вузла комерційного обліку (Інформація, доступ до якої обмежено) не може розглядатися як окремий ринок.
- (159) Відповідно до статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено терміни «ринок товару» та «товар».
- Так, зокрема:

ринок товару (товарний ринок) – сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція;

товар – будь-який предмет господарського обороту, в тому числі продукція, роботи, послуги, документи, що підтверджують зобов'язання та права (зокрема цінні папери).

- (160) Аналізуючи дії Підприємства, встановлено, що в цьому випадку відсутня сфера обороту товару, оскільки відсутній товар, попит і пропозиція на нього.
- (161) Підприємство самостійно своїм споживачам послуг з централізованого опалення в супереч чинному законодавству нав'язувало неправомірні вимоги отримувати технічні умови та технічні рішення на встановлення вузлів обліку теплової енергії. При цьому, самі по собі технічні умови та технічні рішення на встановлення вузлів обліку теплової енергії не використовувались як товар, який споживається споживачем. Отримання споживачами технічних умов та технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії було обов'язковою умовою для подальшого обліку спожитої послуги, у тому числі спожитої теплової енергії.
- (162) Підтвердженням відсутності окремого товару, а відповідно і ринку товару, саме послуг з видачі технічних умов та послуг з видачі технічних рішень на встановлення вузла комерційного обліку є той факт, що вимоги, які висувало Підприємство, не були передбачені законодавством у сфері теплопостачання, як у період порушення, так і на даний час.
- (163) Крім того, опитані Відділенням під час здійснення Контролю суб'єкти господарювання, (*Інформація, доступ до якої обмежено*) повідомили, що не встановлювали вимоги до своїх споживачів послуг з централізованого опалення щодо отримання технічних умов та технічних рішень для встановлення вузлів обліку теплової енергії.
- (164) При цьому, необхідно зазначити, що ні визначені Відділенням товарні межі, ні товарні межі, на яких наполягає Відповідач, не впливають на встановлений факт порушення законодавства про захист економічної конкуренції в діях Підприємства, оскільки нормативно-правовими актами у сфері теплопостачання не передбачено видачу технічних умов та технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії.
- (165) Відповідно такі дії (*Інформація, доступ до якої обмежено*) були б неможливі у разі відсутності монопольного (домінуючого) становища на ринку послуг з централізованого опалення, оскільки з огляду на монопольне (домінуюче) становище особа, яка споживає (планує споживати) послуги з централізованого опалення, у тому числі використовуючи теплову енергію для опалення власних приміщень, не може відмовитись від отримання технічних умов та технічних рішень, які нав'язує Підприємство.
- (166) Враховуючи зазначене, твердження (*Інформація, доступ до якої обмежено*) є безпідставним.

7.2. *Щодо помилкового застосування Порядку № 206 та щодо ототожнення окремих видів господарської діяльності та різних видів товарів і послуг*

- (167) (*Інформація, доступ до якої обмежено*) зазначило, що Порядок № 206 не стосується комунальної послуги за старою класифікацією – послуги з централізованого опалення, а має застосовуватися до послуг з постачання теплової енергії. У свою чергу Підприємство у період з липня 2018 року по жовтень 2021 року надавало послуги з централізованого опалення, а тому до нього не може бути застосовано положення Порядку № 206.

Також Підприємство зазначило, що керувалось Правилами користування тепловою енергією, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 03.10.2007 № 1198 (далі – Правила № 1198).

- (168) Наведені заперечення (*Інформація, доступ до якої обмежено*) спростовуються таким.
- (169) Правові засади діяльності суб'єктів господарювання у сфері теплопостачання в частині встановлення вузлів комерційного обліку визначаються, зокрема, Законом про комерційний облік, Порядком № 206 та іншими нормативно-правовими актами.
- (170) Закон про комерційний облік набрав чинності 02.08.2017 і не мав відтермінування дії до впровадження нової класифікації комунальних послуг.
- (171) Порядок № 206 розроблено відповідно до частини першої статті 3 Закону про комерційний облік. Порядок № 206 набрав чинності 18.09.2018 року і також не мав відтермінування дії до впровадження нової класифікації комунальних послуг.
- (172) Згідно з пунктом 11 Порядку № 206 оснащення будівель вузлами комерційного обліку та обладнання інженерних систем для забезпечення такого обліку здійснюється відповідно до проєктної документації з дотриманням будівельних норм і правил та з урахуванням Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» і не потребує видачі технічних умов та інших вимог до встановлення вузла комерційного обліку, а також погодження з державними органами, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими особами, операторами зовнішніх інженерних мереж, виконавцями комунальних послуг.
- (173) Отже, і Закон про комерційний облік і Порядок № 206 не містять вимог до споживачів (як юридичних осіб, так і фізичних осіб) отримувати технічні умови та технічні рішення на встановлення вузлів обліку теплової енергії
- (174) Відповідно до пункту 12 Порядку оснащення будівель № 206 для оснащення будівель вузлами комерційного обліку та обладнання інженерних систем оператор зовнішніх інженерних мереж надає за зверненням власника (співвласників) безкоштовно таку інформацію для встановлення вузла комерційного обліку послуги з постачання теплової енергії та гарячого водопостачання: номінальне та максимальне теплове навантаження систем опалення (постачання гарячої води); тиск теплоносія в мережі опалення (постачання гарячої води); температурний графік внутрішньобудинкової системи опалення; місце розташування та діаметр вводу мережі; місце розташування вузла комерційного обліку.
- (175) Іншими нормативно-правовими актами, які були чинними протягом досліджуваного періоду з липня 2018 року по жовтень 2021 року, зокрема Законом України «Про теплопостачання» та Правилами користування тепловою енергією, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 03.10.2007 № 1198 (далі – Правила № 1198) також не передбачено обов'язку споживачів (як юридичних осіб, так і фізичних осіб) отримувати технічні умови та технічні рішення на встановлення вузлів обліку теплової енергії, та оплачувати за видачу технічних умов та технічних рішень.
- (176) Зокрема, розділ «Установка та експлуатація приладів комерційного обліку» Правил № 1198 не містить вимог до споживачів (як юридичних осіб, так і фізичних осіб) отримувати технічні умови на встановлення вузлів обліку теплової енергії.
- (177) При цьому розділ «Технічні умови приєднання споживачів теплової енергії» Правил

№ 1198 встановлює вимоги до споживачів отримувати технічні умови на приєднання до теплових мереж, а не на встановлення вузлів обліку теплової енергії.

- (178) Так, відповідно до пункту 8 Правил № 1198 для приєднання споживача до системи теплопостачання, реконструкції або розширення системи теплоспоживання чи збільшення обсягів споживання теплової енергії на діючих об'єктах споживач повинен подати заявку теплопостачальній організації про видачу технічних умов.
- (179) Відповідно до пункту 9 Правил № 1198 виконання технічних умов, виданих теплопостачальною організацією, є обов'язкове.
- (180) При цьому відповідно до пункту 7 Правил № 1198 усі системи теплопостачання і теплоспоживання повинні бути забезпечені вузлами обліку відповідно до затверджених технічних умов і проектів.
- (181) Разом із тим, у період порушення – з липня 2018 року по жовтень 2021 року діяли норми Закону про комерційний облік. Пункт 7 Правил № 1198 не був приведений у відповідність із Законом про комерційний облік.
- (182) Закони посідають провідне місце в ієрархії нормативно-правових актів та мають вищу юридичну силу щодо підзаконних нормативно-правових актів.
- (183) З огляду на це, у випадку суперечності норм підзаконного акта нормам закону слід застосовувати норми закону, оскільки він має вищу юридичну силу. (лист Міністерства юстиції України від 30.01.2009 № Н-35267-18).
- (184) Отже, пункт 7 Правил № 1198 не може бути взятий до уваги та застосування.
- (185) Таким чином, при встановленні вузлів обліку теплової енергії Підприємство повинно було керуватися Законом про комерційний облік та підзаконними актами, які регулювали питання встановлення вузлів обліку теплової енергії і не суперечили закону.
- (186) Також необхідно звернути увагу на те, що *(Інформація, доступ до якої обмежено)* неодноразово повідомляло Відділення (зокрема, листами від 11.11.2020 № 28АУ/02/1у/3/4259, від 16.11.2020 № 28АУ/02/1у/3/4323, від 07.12.2020 № 28АУ/02/1у/3/4646, від 22.02.2021 № 28АУ/02/1у/3/699, від 16.04.2021 № 28АУ/02/1у/3/1676, від 23.04.2021 № 28АУ/02/1у/3/1777, від 30.04.2021 № 28АУ/02/1у/3/1900, від 21.05.2021 № 28АУ/02/1у/3/2105, від 06.08.2021 № 28АУ/02/1у/3/3207) про здійснення ним протягом липня 2018 року – жовтня 2021 року розрахунків із споживачами за надані послуги з централізованого опалення із урахуванням показань вузлів комерційного обліку теплової енергії та застосуванням положень Закону про комерційний облік.
- (187) Отже, зазначені листи Підприємства підтверджують використання ним показників вузлів комерційного обліку теплової енергії під час надання споживачам послуг з централізованого опалення.
- (188) Для прикладу:
у листі Підприємства від 11.11.2020 № 28АУ/02/1у/3/4259 зазначається, що «*Нарахування плати за отримані послуги з централізованого опалення та постачання гарячої води здійснюються (Інформація, доступ до якої обмежено) відповідно до Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України*

від 21.07.2005 № 630 та Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання»;

у листі Підприємства від 16.04.2021 № 28АУ/02/1у/3/1676 зазначається:

«Нарахування та розподіл між споживачами обсягу спожитих послуг з централізованого опалення за адресою: вул. Туполева, буд. 4 здійснюється відповідно до Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» за показаннями загальнобудинкового вузла комерційного обліку теплової енергії...»;

у листі Підприємства від 06.08.2021 № 28АУ/02/1у/3/3207 зазначається:

«Нарахування за послуги з централізованого опалення власникам квартир житлового будинку за наведеною вище адресою [(Інформація, доступ до якої обмежено)] впродовж опалювальних сезонів 2018/2019, 2019/2020 та 2020/2021 років Підприємство здійснювало відповідно до вимог статті 9 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання».

(189) Враховуючи зазначене, твердження (Інформація, доступ до якої обмежено) є безпідставним.

7.3. Щодо відсутності фактів видачі (Інформація, доступ до якої обмежено) технічних умов та технічних рішень на встановлення вузлів комерційного обліку для обліку комунальних послуг

(190) (Інформація, доступ до якої обмежено) зазначило, що не видавало технічних умов та технічних рішень на встановлення вузлів комерційного обліку для обліку комунальних послуг. Як наслідок, Підприємство не виставляло рахунків на оплату таких технічних умов та технічних рішень і не отримувало за них плату.

(191) Наведені заперечення (Інформація, доступ до якої обмежено) спростовуються таким.

(192) Під час розгляду справи встановлено, що (Інформація, доступ до якої обмежено) внутрішніми наказами по Підприємству встановило вартість послуг з видачі технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії та послуг з видачі технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії, зокрема, це визначено Наказами № 124, № 308 та № 382.

(193) Листом від 24.02.2023 № 28АУ/02/1у/3/929 (вх. Відділення № 60-01/615 від 27.02.2023) Підприємство надало Відділенню окремі копії рахунків-фактур із числа виставлених споживачам за надання таких послуг.

(194) Крім того, під час розгляду справи встановлено, що протягом досліджуваного періоду, а саме з липня 2018 року по жовтень 2021 року, Підприємство видало технічні умови на встановлення вузлів обліку теплової енергії в кількості 138 шт на загальну суму 180 706,00 грн, та видало технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії у кількості 154 шт. на загальну суму 320 225,90 грн.

(195) Відповідно до листа (Інформація, доступ до якої обмежено) від 24.02.2023 № 28АУ/02/1у/3/929 зазначило так «(Інформація, доступ до якої обмежено) фактично надавало платні послуги з 2019 року, зокрема:

– з видачі технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії – до листопада 2021 року;

– з видачі технічних рішень щодо проектів встановлення вузлів обліку теплової енергії – до листопада 2021 року».

- (196) Таким чином, Підприємство не тільки встановило обов'язкові вимоги отримання технічних умов та технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії, але й отримувало кошти за видачу технічних умов та видачу технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії.
- (197) Зазначені дії (*Інформація, доступ до якої обмежено*) призвели до ущемлення інтересів споживачів шляхом понесення додаткових витрат на отримання технічних умов та технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії.
- (198) Враховуючи зазначене, твердження (*Інформація, доступ до якої обмежено*) є безпідставним.

7.4. Щодо безпідставного застосування Відділенням роз'яснень Мінрегіону

- (199) У *Запереченнях*² (*Інформація, доступ до якої обмежено*) зазначило, що Комітет посилається на роз'яснення, надані листом Мінрегіону від 30.12.2021 №7/11/20179-21, щодо питань, пов'язаних з видачою технічних умов на встановлення вузлів комерційного обліку водопостачання, на підставі якого зроблено висновок про те, що чинним законодавством не передбачена видача технічних умов на встановлення вузла комерційного обліку послуг з централізованого опалення для споживачів.
- (200) Щодо наведеного зазначаємо таке.
- (201) Згідно із частиною першою статті 41 Закону України «Про захист економічної конкуренції» доказами у справі можуть бути будь-які фактичні дані, які дають можливість встановити наявність або відсутність порушення.
Ці дані встановлюються такими засобами: поясненнями сторін і третіх осіб, поясненнями службових осіб та громадян, письмовими доказами, речовими доказами і висновками експертів.
- (202) Частиною другою статті 41 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено, що збір доказів здійснюється Комітетом, його територіальними відділеннями незалежно від місцезнаходження доказів.
- (203) Відповідно до пункту 1 Положення про Міністерство розвитку громад та територій України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.04.2014 № 197 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25.09.2019 № 850, яка була чинною на дату надання вищевказаних роз'яснень) (далі – Положення), Мінрегіон є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує, зокрема, державну політику в сфері житлово-комунального господарства.
- (204) Згідно з пунктом 4 Положення Мінрегіон, відповідно до покладених на нього завдань, зокрема:
– затверджує порядки, стандарти, норми і правила у сфері житлово-комунального господарства,
– інформує та надає роз'яснення щодо реалізації державної політики у відповідних сферах.
- (205) Дійсно, в листі Мінрегіону від 30.12.2021 №7/11/20179-21 йдеться про послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

- (206) Разом із тим положення Закону про комерційний облік та Порядку № 206 розповсюджуються як на сферу теплопостачання, так і на сферу водопостачання.
- (207) Зокрема, згідно з преамбулою Закону про комерційний облік він визначає засади забезпечення комерційного, у тому числі розподільного, обліку послуг з постачання теплової енергії, постачання гарячої води, централізованого водопостачання та забезпечення відповідною обліковою інформацією споживачів таких послуг.
- (208) Як було зазначено вище в цьому рішенні, Порядок № 206 розроблено відповідно до частини першої статті 3 Закону про комерційний облік.
- (209) Відповідно до пункту 1 Порядку № 206 цей порядок визначає процедуру оснащення будівель вузлами комерційного обліку оператором зовнішніх інженерних мереж та власником (співвласниками) будівлі, узгодження умов такого оснащення та вимоги до місць встановлення.
- (210) При цьому, ні Законом про комерційний облік, ні Порядком № 206 не передбачено видачі технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії та вузлів обліку води.
- (211) Враховуючи зазначене, твердження (*Інформація, доступ до якої обмежено*) є безпідставним.

7.5. Щодо помилкового розширення Відділенням меж ринку

- (212) У *Запереченнях²* (*Інформація, доступ до якої обмежено*) зазначило, що з метою встановлення вини Підприємства Комітет має послідовно дотримуватись власних рішень та процедур у сфері визначення товарних меж ринку та дотримання Методики.

За висновками Підприємства недотримання Комітетом власних процедур є порушенням як принципу «правової визначеності», так і принципу «належного урядування», відповідальність за яке не може бути покладено на суб'єкта господарювання.

При цьому, (Інформація, доступ до якої обмежено) наводить приклад, зокрема, рішення Східного міжобласного територіального відділення Комітету від 22.12.2020 № 70/164-р/к, яким визнано, що комунальне підприємство «Міськводоканал» Сумської міської ради за підсумками діяльності протягом 2019 – 2020 років займало монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з видачі технічних умов на приєднання до мереж централізованого водопостачання та централізованого водовідведення (далі – Рішення № 70/164-р/к).

За висновками Підприємства, в справі № 267/60/46-рп/к.23 Комітет помилково розширив товарні межі ринку з приєднання до споживання комунальної послуги.

- (213) Наведені заперечення (*Інформація, доступ до якої обмежено*) спростовуються таким.
- (214) У Рішенні № 70/164-р/к, на яке посилається Підприємство, мова йде про діяльність із приєднання об'єктів до мереж водопостачання.
- (215) Діяльність суб'єктів господарювання, що пов'язана з приєднанням до мереж, чи то водопостачання, чи то теплопостачання, має свою специфіку та регулюється відповідними нормативними актами, зокрема, Правилами № 1198, а також Правилами

приєднання до теплових мереж, затвердженими постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг 19.10.2012 № 343, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 5 листопада 2012 року за № 1856/22168 (далі – Правила приєднання до теплових мереж).

- (216) Відносини, які виникають у процесі приєднання закінчених будівництвом, реконструйованих, технічно переоснащених тепловикористальних або теплогенеруючих установок до теплових мереж, і поширюються на суб'єктів господарювання, які здійснюють господарську діяльність з виробництва, транспортування і постачання теплової енергії, та замовників робіт з приєднання об'єктів у сфері тепlopостачання (пункт 1.1 розділу I) регулюються Правилами приєднання до теплових мереж.
- (217) Так, згідно з Правилами приєднання до теплових мереж:
 приєднання – сукупність організаційних і технічних заходів для здійснення транспортування (постачання) теплової енергії до тепловикористальної установки замовника та/або подачі виробленої теплової енергії теплогенеруючою установкою в точку приєднання до теплових мереж (пункт 1.2 розділу I);
 приєднання до теплових мереж здійснюється власником на підставі договору про приєднання до теплових мереж, що укладається між власником та замовником, умови якого мають відповідати типовому договору про приєднання до теплових мереж (пункт 1.3 розділу I).
- (218) Крім того, відповідно до пункту 1.8 розділу I Правил приєднання до теплових мереж приєднання об'єкта замовника до теплових мереж передбачає, зокрема, такі етапи:
- подання замовником заяви власнику про приєднання об'єкта до теплових мереж;
  - отримання технічних умов на приєднання до теплових мереж власника;
  - укладання замовником та власником договору про приєднання до теплових мереж;
  - розроблення замовником (у разі відсутності такої можливості – проектною організацією на договірних умовах із замовником) проектної документації для приєднання об'єктів до теплових мереж і узгодження її з власником;
  - оплата замовником власнику вартості приєднання відповідно до умов укладеного договору;
  - виконання сторонами зобов'язань щодо здійснення заходів із приєднання об'єкта до теплових мереж;
  - отримання акта готовності об'єкта до експлуатації;
  - підключення об'єкта замовника до теплових мереж;
  - виконання сторонами інших зобов'язань, передбачених умовами договору.
- (219) У свою чергу, як вже зазначалось у цьому рішенні, діяльність суб'єктів господарювання у сфері тепlopостачання в частині встановлення вузлів комерційного обліку регулюється, зокрема, Законом про комерційний облік та Порядком № 206.
- (220) При цьому оснащення будівель вузлами комерційного обліку та обладнанням інженерних систем для забезпечення такого обліку здійснюється відповідно до проектної документації та не передбачає видачі технічних умов та інших вимог до встановлення вузла комерційного обліку.

- (221) Отже, діяльність з приєднання до теплових мереж не є тотожною з діяльністю зі встановлення вузлів комерційного обліку. З огляду на це наведений приклад Підприємства не може бути взятий до уваги.
- (222) Враховуючи зазначене, твердження (*Інформація, доступ до якої обмежено*) є безпідставним.

8. Остаточні висновки Тимчасової адміністративної колегії Антимонопольного комітету України

- (223) Наведені (*Інформація, доступ до якої обмежено*) заперечення не можуть бути взяті до уваги, оскільки в наданих Відділенню листах наявна інформація, яка підтверджує таке:
- факт видачі Підприємством технічних умов та технічних рішень у період з липня 2018 року по жовтень 2021 року на платній основі;
  - факт приймання на абонентський облік комерційних вузлів обліку теплової енергії на підставі виданих технічних умов та технічних рішень;
  - факт застосування (*Інформація, доступ до якої обмежено*) Закону про комерційний облік при нарахуванні плати за спожиті послуги.

- (224) Отже, зібраними у справі доказами доводиться, а запереченнями відповідача не спростовується висновок Тимчасової адміністративної колегії Антимонопольного комітету України про те, що:

– дії (*Інформація, доступ до якої обмежено*), які полягали у встановленні протягом липня 2018 року – жовтня 2021 року для споживачів обов'язку отримання технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії, є порушенням, передбаченим частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монополюючим (домінуючим) становищем на ринку послуг з централізованого опалення в межах (*Інформація, доступ до якої обмежено*), де розташовані теплові мережі, які закріплені за Підприємством на праві господарського відання, що призвело до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку;

– дії (*Інформація, доступ до якої обмежено*), які полягали у встановленні протягом липня 2018 року – жовтня 2021 року для споживачів обов'язку отримання технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії, є порушенням, передбаченим частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монополюючим (домінуючим) становищем на ринку послуг з централізованого опалення в межах (*Інформація, доступ до якої обмежено*), де розташовані теплові мережі, які закріплені за Підприємством на праві господарського відання, що призвело до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.

- (225) Відповідно до статті 51 Закону України «Про захист економічної конкуренції» порушення законодавства про захист економічної конкуренції тягне за собою відповідальність, встановлену законом.

9. Визначення розміру штрафу

- (226) Згідно з абзацом другим частини другої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за порушення, передбачене пунктом 2 статті 50 цього закону, накладається штраф у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта

господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.

- (227) Як зазначено в пункті 147 цього рішення, (*Інформація, доступ до якої обмежено*) припинило встановлювати для споживачів обов'язок отримання технічних умов та технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії.
- (228) Відповідно до інформації ЦМУ ДПС по роботі з ВПП, наданої листом від 29.05.2023 № 1051/5/31-00-04-01-01-05 (вх. Відділення № 60-01/865кі від 31.05.2023), дохід (виручка) (*Інформація, доступ до якої обмежено*) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 2022 рік становить 23 368 167 000 (двадцять три мільярди триста шістьдесят вісім мільйонів сто шістьдесят сім тисяч) гривень.

Враховуючи викладене, керуючись статтями 7 та 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48 і 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та пунктом 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (із змінами), Тимчасова адміністративна колегія Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

1. Визнати, що (*Інформація, доступ до якої обмежено*) у період з липня 2018 року по жовтень 2021 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з централізованого опалення в межах (*Інформація, доступ до якої обмежено*), де розташовані теплові мережі, які закріплені за цим комунальним підприємством на праві господарського відання, із часткою 100 відсотків, оскільки на цьому ринку в нього не було жодного конкурента.

2. Визнати дії (*Інформація, доступ до якої обмежено*), які полягали у встановленні протягом липня 2018 року – жовтня 2021 року для споживачів обов'язку отримання технічних умов на встановлення вузлів обліку теплової енергії, порушенням, передбаченим частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з централізованого опалення в межах (*Інформація, доступ до якої обмежено*), де розташовані теплові мережі, які закріплені за цим комунальним підприємством на праві господарського відання, що призвело до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.

3. За порушення, зазначене в пункті 2 резолютивної частини цього рішення, накласти на (*Інформація, доступ до якої обмежено*) штраф у розмірі 181 000 (сто вісімдесят одна тисяча) гривень.

4. Визнати дії (*Інформація, доступ до якої обмежено*), які полягали у встановленні протягом липня 2018 року – жовтня 2021 року для споживачів обов'язку отримання технічних рішень на встановлення вузлів обліку теплової енергії, порушенням, передбаченим частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з централізованого опалення в межах (*Інформація, доступ до якої обмежено*), де розташовані теплові мережі, які закріплені за цим комунальним підприємством на праві господарського відання, що призвело до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.

5. За порушення, зазначене в пункті 4 резолютивної частини цього рішення, накласти на *(Інформація, доступ до якої обмежено)* штраф у розмірі 321 000 (триста двадцять одна тисяча) гривень.

Відповідно до частини третьої статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» штраф повинен бути сплачений у двомісячний строк з дня одержання рішення.

Згідно із частиною восьмою статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» протягом п'яти днів з дня сплати штрафу суб'єкт господарювання зобов'язаний надіслати до територіального відділення документи, що підтверджують сплату штрафу.

Відповідно до частини першої статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рішення органів Антимонопольного комітету України у двомісячний строк з дня одержання може бути оскаржене до господарського суду.

Голова Колегії

Павло КИРИЛЕНКО